ئەختەم ئۆمەر

بېگانە ئارال

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ئەختەم ئۆمەر

يېگانە ئارال

(رومان)

شنجاڭ خەلق نەشرياتى

图书在版编目(CIP)数据

孤岛：维吾尔文/艾合塔木·吾买尔著. —乌鲁木齐：新疆人民出版社，2008. 8
ISBN 978—7—228—11822—9

Ⅰ. 孤… Ⅱ. 艾… Ⅲ. 长篇小说—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ. I247.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2008）第 117202 号

作　　者	艾合塔木·吾买尔
责任编辑	巴力江·孜帕尔
责任校对	古丽夏尔·尼格买提
特约校对	万力·在屯
封面设计	艾克拜尔·萨力
出版发行	新疆人民出版社
电　　话	(0991)2827472
地　　址	乌鲁木齐市解放南路 348 号
邮　　编	830001
印　　刷	新疆金版印务有限公司
经　　销	新疆维吾尔自治区新华书店
开　　本	880×1230 毫米　1/32
印　　张	8.5
版　　次	2008 年 8 月第 2 版
印　　次	2008 年 10 月第 1 次印刷
印　　数	1—5000
定　　价	24.00 元

يېگانە ئارال (رومان)

ئاپتورى : ئەختەم ئۆمەر

مەسئۇل مۇھەررىرى : بارىجان زەپەر

مەسئۇل كوررېكتورى : گۈلشەھەر نېغمەت

تەكلىپلىك كوررېكتورى : ۋەلى زەيدۇن

مۇقاۋا لايىھىلىگۈچى : ئەكبەر سالىھ

نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى : شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

تېلېفون : 0991—2827472

ئادرېسى : ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 - نومۇر

پوچتا نومۇرى : 830001

باسقۇچى : شىنجاڭ جىنبەن مەتبەئەچىلىك چەكلىك شىركىتى

ساتقۇچى : شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسى

فورماتى : 880×1230 مىللىمېتىر 1/32

باسما تاۋىقى : 8.5

نەشرى : 2008 - يىل 8 - ئاي 2 - نەشرى

باسمىسى : 2008 - يىل 10 - ئاي 1 - بېسىلىشى

تىرازى : 1—5000

كىتاب نومۇرى : ISBN 978—7—228—11822—9

باھاسى : 24.00 يۈەن

مۇندەرىجە

بىرىنچى باب 1
ئىككىنچى باب 32
ئۈچىنچى باب 47
تۆتىنچى باب 80
بەشىنچى باب 99
ئالتىنچى باب 116
يەتتىنچى باب 143
سەككىزىنچى باب 162
توققۇزىنچى باب 175
ئونىنچى باب 191
ئون بىرىنچى باب 218
ئون ئىككىنچى باب 239

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

بىرىنچى باب

كۆزنىڭ باشلانغانلىقىغا بەلگە بولۇپ ، مېۋىلەرنىڭ پىشىشىغا ئەگىشىپ ، يېشىل يوپۇرماقلارنىڭ ئىچىدىكى قىلتىرىق تومۇرلار قېتىپ سېرىق يىپقا ئوخشاپ قالدى . مانا شۇنىڭدىن باشلاپ دەرەخلەر غازاڭ بولۇشقا تەمشەلدى . سەمىرىگەن ھەرىلەر كۆزلۈك مېۋىلەر ، قىشلىق قوغۇنلارنىڭ پۇرىقىنى ھىدلاپ ئالدىراپ ئۇچۇشقا باشلىدى .

بىزنىڭ يۇرتتا كۆزدە نەدىمۇ بۇنداق ساپ ھەم سالقىن كۆز ھاۋاسى بولسۇن . ھاۋا دىمىقنى تۇتۇلدۇرۇپلا تۇرىدۇ . يېشىل ئوت - خەسلەرنىڭ پىشىپ يېتىلگەن غوللىرى قاتقان بولسىمۇ ، ئۇلار سالقىن چىقىرىش تۇگۇل دەم سىقما نەم ھاۋا پۇركۇيدۇ . پەقەت يازدىلا مۇشۇ ھويلىنىڭ تۇڭلۇكىنى دۇملەپ قاراڭغۇ قىلىپ قويسا ، غۇۋالىق ئىچىدە سالقىن نەمخۇش ھاۋا پەيدا بولىدۇ . شۇ چاغدىلا ئۆي ئەتراپىدىكى باراقسان باغلارغا چاڭگا تىزغان جانىۋارلارنىڭ سايراشلىرىدا گۇلھېپىزخانىنىڭ ۋىلىقلاپ كۇلۇشلىرىنى ئاڭلىغىلى بولسا ، غۇۋا كۆرۈنۈپ تۇرغان چىلان رەڭ ۋاسىلىق تورۇسنىڭ نەقىشلىرى ئارىسىدىن گۇلھېپىزخانىنىڭ قوشما بادام قاپاقلىرى ، يا ئوقىدەك قارا كىرپىكلىرى ئارىسىدىن يېلىنجاپ تۇرغان بىغىر كۆزلىرى ، تەبەسسۇم يېغىپ تۇرغان چىرايىنى كۆرگىلى بولىدۇ . ئۇنىڭ قاشلىرى ئۇچۇرما بولغان قارلىغاچ قانىتىدەك قارا ، ئىنچىكە ھەم پارقىراق . ئەيسا بەگ بۇ

گۈزەل خوتۇننى نەدىن تېپىۋالغان بولغىيدى؟! ئات چاپار[1] تەۋەسىدە بۇنداق چىرايلىق خوتۇننى ئۇچراتقىلى بولمايدۇ. كىشىلەرنىڭ ئەيسا بەگ قەشقەرگە قىمار ئوينىغىلى بېرىپ سارايغا چۈشۈپتىكەن، بۇ گۈزەل شۇ يەردە ئۇنىڭ كۆزىگە ئىلىنىپ قاپتۇ - دە، قىمارمۇ ئوينىماي كېچىدە ئۇنى ئۇخلاۋاتقان يېرىدىن ئاتىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ ئەپقېچىپ كەپتۇ، دېگىنى يالغان. بىز دولانلىقلار چىراغسىز، تاپىنى تۆشۈكلەرگە قىز بەرمەيمىز، قىز ئالمايمىز. ئەيسا بەگ ئۆستەڭ ئېلىپ ئاۋاتنى يۇرت قىلغىنى بىلەن، ياقا يەردىن قىز ئالسا، دولانلىقلار ئۇنى يۇرتقا بەگ قىلىش تۈگۈل يۇرتتىن ھەيدەپ چىقىرىدۇ. بۇ ھەرقاچان ئەيسا بەگنىڭ دوست - دۈشمەنلىرىنىڭ كۆتكە شاپىلاقلاپ تاپقان گېپى. بۇ چىرايلىق خوتۇن بەلكىم تاكاس[2] ياكى خېنىيانىڭ[3] توغراقلىقلىرى ئارىسىدىكى بىرەر پادىچىنىڭ ياكى پوۋاننىڭ[4] قىزىدۇر. ئۇنىڭ ئوۋغا چىققاندا بۇ خوتۇننى نىكاھ قىلىۋېلىپ ئاتقا مىندۈرۈپ يۇرتقا ئېلىپ كەلگىنىنى ھەممە بىلىدۇ. ئۇ يۇلغۇن، توغراقلار ئارىسىدا ئۆسكەن، ھېچكىم كۆرمەي قالغان چىرايلىق چۆل گۈلى. جاڭگالدىن ئېلىپ كەلگەن بۇ خوتۇن يۇرتتىكىلەرنىڭ، ھەممىدىن ئات چاپارلىقلارنىڭ ئۆچمەنلىكىنى قوزغىدى. ھەرقانچە بەك دولانلاردىن بولسىمۇ، ئات چاپار تەۋەسىدىن ئەيسا بەگكە كىچىك خوتۇنلۇققا يارىغۇدەك قىز چىقماسمىدى؟! ئەتە - ئۆگۈن ياقا يۇرتلۇق كىچىك خوتۇندىن بولغان بالا مەن ئات چاپار ئەيسانىڭ ئاۋتى[5] بېگىنىڭ بالىسى، مەن ئەيسا ئاۋتى ئات چاپارنىڭ بېگى دەپ يۈرسە بىزنىڭ يۇرتىمىز، بالىلىرىمىز، بىز ئۇن سەككىز مىڭ

---

① ئات چاپار — ئەيسا ئاۋتىنىڭ يەنە بىر ئاتىلىشى.

② تاكاس — تەكلىماكاندىكى توغراقلىق نامى.

③ خېنيا — تەكلىماكاندىكى توغراقلىق نامى.

④ پوۋان — پاۋان، ئوۋچى.

⑤ ئەيسانىڭ ئاۋتى — مارالبېشى ناھىيىسىنىڭ يۇقىرى ئاۋات، تۆۋەن ئاۋات دېگەن جايلىرى بۇرۇن ئەيسانىڭ ئاۋتى دېيىلەتتى.

ياغاچ ئۆيلۈك دولانلارنىڭ ئات چاپار ئەۋلادى ياقا يۇرتلۇق خوتۇندىن بولغان بالىنىڭ قولىغا قالامدۇ؟ ئاۋۋال ئۇنى مەشرەپتە كۆرىمىز. بىز ئۇنىڭ ئات چاپار ئەيسا ئاۋتىنىڭ قىزى ئەمەسلىكىنى قويۇپ تۇرۇپ، دولانلىقتىنمۇ ياكى كەلگۈندى چىڭگىزخانىنىڭ قالماق قوشۇنلىرى بىلەن يىگىرمە بەش يىل ئۇرۇشۇپ تىرىپىرەن بولۇپ، ئاخىر بىزنىڭ يۇرتلارغا سىڭىپ قالغان تاپىنى تۆشۈك مەكىتلەردىنمۇ بىلىپ باقساق بولىدۇ. چىراغپايلىق، يۇلتۇز سانايدىغانلاردىن بولمىسىلا، ئۇرۇقى بۇزۇلغىنى شۇ. ئەيسا بەگنىڭ يۇرتقا ئېيتىپ بېرىشىچە، بۇ خوتۇننىڭ تەكتى ئاقسۇنىڭ غورۇچۆلدىكى[①] يەتمىش ئىككى مىڭ ياغاچ ئۆيلۈك دولانلاردىن ئىكەن. مۇبارەك «ئەختەم بۇزرۇكۋار مازىرى»[②] ئورۇن ئالغان غورۇچۆلدىكى قالماقلارغا قارشى غازات قىلغانلارنىڭ ئەۋلادى، ئاتام زاماندا پىچاق سۇندى شامال[③] ئەتراپىغا كېلىپ يەرلىنىپ قالغانلاردىنمىش. شۇنداق بولسىغۇ بىر نۆرى، بولمايدىغان بولسا ئۇنى مەشرەپتىلا قارنىغا ئارا تىقىپ ئۆلتۈرمەيدىغان بولساق، ياتنىڭ قولىغا قالىمىز. ياق، بەگنىڭ زادى ئات چاپار ئەيسا ئاۋتى تەۋەسىنىڭ تاشايىنىدىن خوتۇن ئېلىشى، ئاشنا تۇتۇشى بىزگە شۇملۇق ئېلىپ كېلىدۇ. بۇ خوتۇننى پاتراق قارنىنى چۇۋۇپ، ئىتقا تاشلاپ بەرمەي بولمايدۇ.

---

① غورۇچۆل — تەكلىماكاندىكى قەدىمكى يۇرت، هازىرقى ئاقسۇ ئاۋات تەۋەسىدە.

② ئەختەم بۇزرۇكۋار مازىرى — تەكلىماكاننىڭ ئېپتىدائىي توغراقلىقلىرى ئارىسىدىكى كىشىلەر هازىرغىچە تاۋاپ قىلىپ كېلىۋاتقان مازار. رىۋايەت قىلىنىشىچە، ئەختەم قاراخانىيلار سۇلالىسىنىڭ ئاخىرقى دەۋرىدىكى مەشهۇر سەركەردە بولۇپ، قارا قىتانلارغا قارشى ئۇرۇشتا پۈتۈن لەشكىرى قىرىلىپ تۈگەپ كەتكەن بولسىمۇ، ئۆزى يالغۇز ئۈچ كېچە - كۈندۈز جەڭ قىلغان، ئوتتۇز ئۈچ يېرىگە ئوقيا تېگىپ، نەيزە سانچىلغاندىن كېيىن ئاندىن يىقىلغان. قارا قىتان لەشكەرلىرى پالۋاننىڭ ئۆلگەن - ئۆلمىگەنلىكىگە ئىشەنچ قىلالماي، كۈننىڭ ئىسسىقىدىن جەسەت سېسىپ پۇرىغاندىلا كاللىسىنى كېسىۋالغان. خەلق ئۆز ۋەتىنىنى قوغداش يولىدا چەكسىز باتۇرلۇق كۆرسەتكەن قەهرىمانىنى ئەسلەپ تۇرۇش ئۈچۈن، ئۇ جەڭ قىلىپ شېهىت بولغان چۆلگە ئۇنى دەپنە قىلغان. هازىرقى ئورنى ئاقسۇ ئاۋاتنىڭ غورۇ چۆلگە توغرا كېلىدۇ.

③ پىچاق سۇندى شامال — مارالبېشىدىكى قەدىمىي يۇرت ئىسمى.

ئەيسا بەگ يېڭى ئېلىپ كەلگەن كىچىك خوتۇنى گۈلھېپىزىخاننى يۇرتقا تونۇتۇش، كۆرسىتىش، تەزىم مەرىكىسى ئۈچۈن بىغدا مەشرەپ قىلىپ بەردى. ئۇ خەقنىڭ پەيلىنىڭ يامانلىقىنى بىلىپ قالدى. هوشيار ئادەم بولمىسا، يۇرتقا بەگ بولغىلى بولمايدۇ. ئۇ قوينىغا سۆڭەك دەستىلىك قىسقا يۇلغۇن چومىقىنى تىقتى، كاۋكازچە ئۆتۈكىنىڭ قونجىغا سېرىق بۇيىنىڭ جەرەن مۈڭگۈزى دەستىلىك خەنجىرىدىن ئىككىنى قىستۇردى. ئىشەنگەن چاكارلىرىدىن سەككىزىگە پاۋان مىلتىقى، چوماق، نەيزە، قىلىچلار بىلەن قورالاندۇرۇپ، باغنىڭ ئەتراپىغا مۆكۈنۈپ يېتىشقا بۇيرۇدى. ئەمما، ئۇ چاترىقىغا تەپسىمۇ غىڭ قىلمايدىغان قاۋۇل، دۇرۇس چاكارلىرىنىڭ قوڭۇر كۆزلىرىدىن بۈگۈن بىر خىل شۇملۇق ئالامىتى چىقىپ تۇرغىنىنى كۆرۈپ تېنى شۈركۈنۈپ كەتتى. «ياللا دولانلىقلىرىم، ئات چاپار ئاۋاتلىقلىرىم، مەن ئەيسانىڭ ئاۋۇتىنى بىنا قىلغان يۇرت ئاتىسىنىڭ ياقا يۇرتتىن بىر كىچىك خوتۇن ئالغىنىمغا شۇنچىۋالا دۈشمەنلىك قىلارسىلەرمۇ، ھەممىڭلار مېنى بىر قېتىم بولسىمۇ يۇرت قۇرغۇچىمىز دەپ گۇناھىمدىن كەچمەسسىلەرمۇ؟ ھەممىڭلار قېنىمنى ئىچىپ، گۆشۈمنى تىتىپ يەيدىغاندەك تۇرىسىلەر، يا پەرۋەردىگارا، مەن سىلەرنى بۇنچىۋالا قان تەللىزدە خەق دەپ ئويلىماپتىمەن، مەن سىلەرنى بىلمەپتىمەن پۇقرالىرىم، يا ھەزرەت، ئۆزۈڭ مەدەت قىلغايسەن! مېنىڭ ياقا يۇرتتىن بىر كىچىك خوتۇن ئالغۇدەك يۈزۈم يوقكەن ـ دە. ئات چاپارلىقلار، مەن يا يات تائىپىدىن خوتۇن ئالمىسام... ئۇ بىر مۇسۇلمانغۇ، بۇ بېشىمغا بالا خوتۇن گۈلھېپىزەمنى مەن خوتۇن قىلالماسمەنمۇ؟» ئۇ قارچىغا كۆزلىرىدىن دەھشەت ياغدۇرۇپ، تۈمشۇقىنىڭ قېنى قاچقان، قارا شاپ بۇرۇتلىرى دىردىيىپ، مەيدە تۈكلىرى تەتۈر قوپقان، قارچىغا كۆزلىرىدىن ئوت چاچقان ھالدا، چاكارلىرىغا ھېچ ۋاقىتتا قىلمىغان توڭلۇق، ياۋۇزلۇق تېمىپ تۇرغان چىرقىراق ئاۋازدا ۋارقىرىدى:

— مەن ھەرقايسىڭنى ئاتام زاماندىن بورداپ، نېمە يېسەم شۇنى بېرىپ بېقىۋاتىمەن. ھالا بۈگۈن بېشىمغا كۈن چۈشكەندە قاندىقىڭ ماڭا تۈزكورلۇق قىلىپ قويىدىغان بولساڭ، تىرىك تۇرغۇزۇپ تۇلۇمچىلاپ سويۇپ، تېرەڭگە سامان تىقىمەن، شېھىت كېتىپ قالسام، ئۇ دۇنيادا قىيامەت كۈنى قىزىل تىرنىقىم خىرنىكىڭدە① بولىدۇ. بۈگۈن مەن قىلغا دەسسەپ مەشرەپكە چۈشىمەن، قايسى تەرەپتىن ماڭا دۈشمەن قوپسا مولۇندەك كېلىپ باسماقداپ چوماق بىلەن سال! ئۆلتۈرۈپ قويساڭ خۇن تۆلەيسەن، بىلىشتىڭما؟

ھەممىسى قول باغلاپ، بېشىنى ئېگىپ خوش، دېيىشتى. ئەيسا بەگ ئۇلارنىڭ ئاۋازىدىن، تۇرقىدىن، ئېگىز قارا كۆرپە تۇماقلىرىدىن، بەقەسەم تونلىرىدىن، سېرىق، قىزىل، قارا ساقاللىرى، تىرناقلىرى، چىشلىرى، قۇلاقلىرىغىچە ئۆزىگە شۇملۇق بىلەن قاراۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇنىڭ چىشلىرى كىرىشىپ، مۇشتۇملىرى چىڭ تۈگۈلگەنلىكتىن، قولىنىڭ پەيلىرى ئاغرىپ تارتىشقاندەك بولۇپ، بارماقلىرىنىڭ بېغىشلىرى غىرىسلاپ كەتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ خاس بالىخانىسىغا كىرىپ، ئىشىكنى تاقاپ چويۇن چىراغنى تەستە ياقتى. چىگىت يېغىنىڭ قاڭسىق ھىدى تارالدى. ئۆي ئىچى سەل زەي پۇراپ قالغانىدى. قاراڭغۇ بالىخانىدا تەكچىگە ئېسىپ قاتار تىزىپ قويۇلغان نەيزە، قىلىچ، چويۇن چوماق، تېشىغا تۈچ② قاپلانغان يۇلغۇن چومىقى، قىسقا كۈمۈش ساپلىق سېرىق قىلىچ، بوۋىسىدىن قالغان تەۋەررۇك ئىككى غۇلاچلىق مىلتىق قاتارى سۇس پارقىراپ تۇراتتى. ئەيسا بەگنىڭ كۆزىگە مۇشۇ ئۆيىنىڭ خاس بىر قوللۇق قوراللىرىمۇ ئۆزىگە شۇملۇق بىلەن قاراۋاتقاندەك تۇيۇلۇپ كەتتى. ئۇنىڭ ئېچىرقىغان تەلۋە قارچىغىنىڭكىدەك سېرىق كۆزلىرىدىن ئىككى تامچە ياش

---

① خىرنەك — كېكىردەك.

② تۈچ — مىسنىڭ بىر تۈرى.

دومىلاپ چۈشۈپ، قۇلىقىغا سوزۇلغان قويۇق شاپ بۇرۇتىنىڭ ئارىسىغا سىڭىپ كەتتى. قۇشنىڭ بۇرنىدەك ئىلمەك بۇرنى، ئۇزۇن، قارا بۇرۇتى ئۈستىدە ئۇششاق تەر دانىچىلىرى پەيدا بولدى. ئۇ تەكچىدىكى ھەربىر قورالغا بىر- بىرلەپ قاراپ چىقتى، ھەربىرىگە ئۇزاقتىن- ئۇزاق تىكىلدى. «گۈلھېپىزەم، گۈلھېپىزەم، جېنىم خوتۇنۇم، مەن ئۆمرۈمدە سەندەك نازۇك، بەلەن خوتۇننى كۆرۈپ باقمىغان. نۇرغۇن قىزلار مېنىڭ قۇچىقىمدا بالاغەتكە يېتىپ، باشقا ئەرلەرنىڭ قولىغا چۈشكەن. سەن مېنىڭ قولۇمغا چوكان چۈشتۈڭ، ئەمما ئاللا سېنىڭ ئىشقىڭنى ماڭا ئوت قىلىپ سالدى. بىچارە پالۋان ئېرىڭ قان يىغلاۋاتقاندۇ؟ خۇدا سېنىڭ ئىشقىڭنى ماڭا سالغاندەك ئۇنىڭغا سالمىدى بولغاي، ھەرقاچان ئۇ سېنى قارغاپ، ئاخىر ئۇنتۇپ باشقا خوتۇن ئېلىۋالغاندۇ؟ توۋا قىلدىم خۇدايىم، مەن ئىچىمدە قەسەم قىلغان، ئۆمرۈم مىڭ خوتۇن ئېلىشقا يەتسە، مىڭ قىز ئالىمەن، ئەركەك چىۋىن يالىمىغان، يېشى ئون بىردىن ئاشمىغان دەپ. مانا، سەن ئون تۆت ياشقا تولغان جۇۋانسەن، مەندىن بۇرۇن سەن قارا كۆتەك بىر پالۋان ئەركەكنىڭ قۇچىقىدا ياتقانسەن، ئەمما بۇلار مېنىڭ كۆزۈمگە كۆرۈنمەيدىغان، سەندىن كېلىۋاتقان ئىشقىي سەۋدا كۈچى مىڭ قىزنىڭ پىراقىغا تەڭ كەلمەس. مەن قوينۇمدىن ئۇچۇرما قىلىپ چىقارغان قىزلارنىڭ ھەممىسى سەتلەردىن ئەمەس، سەندىن گۈزەل، قېنى، ئۇلار مەندە نېمە قالدۇردى؟ ھەممىنى ئۇنتۇدۇم. سېنى قىز ئالماي مۇشۇنداق ئوتۇڭدا كۆيۈپ جاننى ئالىقانغا ئېلىپ، سېنى شامالدىن ئېلىپ قېچىپ كەلدىم. مانا، ھازىر جاننى تىكمەك بولۇۋاتىمەن. سەن قىز چېغىڭدا قولۇمغا چۈشكەن بولساڭ پىراقىڭدا سىمابتەك ئېرىپ، تۇپراققا سىڭىپ كەتمەسمىدىم، ئاللا بۇ ئىشقنى ئۇ چاغدا ماڭا نېسىپ قىلماپتۇ. ئەيسا ئاۋتىنىڭ ئادەملىرى ئۆز بېگىنىڭ جۇۋان ئالغانلىقىنى بىلىپ قالىدىغان بولسا مەندەك بېگىدىن كېچىدۇ، يۈزىمىزنى تۆكتى، دەپ قېنىمنى ئىچىپ، گۆشۈمنى يەيدۇ، شاماللىقا ئۆزۈمنى كۆرسەتمىگىنىم،

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ئېرىڭگە بۇگۇرلۇكمەن دېگىنىم ئالەمچە ئىش بوپتىكەن . ئات چاپار ئاۋاتلىقلار ئۆز بېگىنىڭ ياقا يۇرتتىن خوتۇن ئەكەلگىنىنى ياقا يۇرتلۇقلارغا دېيىش تۇگۇل ، ئۇلار ئاڭلاپ قالسىمۇ نومۇستىن ئۆزىنى ئۆلگەنگە تەڭ قىلىشىدۇ . ئات چاپار ئەيسانىڭ ئاۋتىدا ياشىسام سەن بىلەن تەڭ ياشاي ، ئۆلسەم سەن بىلەن تەڭ ئۆلەي ، بولمىسا ، سېنى يەنە ئېتىمنىڭ ئالدىغا ئېلىپ ، يۇرتتىن سەۋدا بېشىمنى ئېلىپ ، بىر كېچىدىلا ئىنس - جىنغا بىلدۈرمەي قاچاي . ئانام مېنى بەگنىڭ قۇچىقىغا تۇغمىغان . ئاللا ئۆزۈڭ مەدەت قىلغايسەن . » ئۇ تەكچىدىن قىسقا ئاق قاشتېشى ساپلىق ئالتە قىر قىلىپ مىس تىكەن ئاراچلاپ توقۇلغان قامچىنى ئېلىپ سول قوينىغا سالدى ، كۈمۈش ساپلىق قىسقا شەمشەرنى جىگەررەڭ تاۋار تونىنىڭ ئىچىگە ئاستى . ئۆينىڭ قاراڭغۇ بۇلۇڭلىرىدىن شۇملۇق يېغىپ ، سىرىق ، يېشىل كۆزلەر چەكچىيىپ تۇرغاندەك ، سوغۇق يالتىراپ تۇرغان پالتا ، ئارا ، قىلىچ ، ئوقيالار ئۇنىڭغا بەتلىنىپ تارىشا[1] چەملىك ئۇجمە ياغىچىدىن ئېگىز پاشنا قويۇپ تىكىلگەن يېڭى ئۆتۈكىدىن غىرىسلاپ چىقىۋاتقان تىۋىشىمۇ ئۇنىڭ تېنىگە سۈس تىترەك ئولاشتۇراتتى . ئۇنىڭ تون ئىچىدىكى كۈمۈش ساپلىق قىسقا شەمشەرنى چىڭ سىقىمدىۋالغان يۇڭلۇق ئوڭ قولىنىڭ ئالقىنى شىلىپلاپ كەتتى . پېشايۋان سۇپىسىدا كېتىۋېتىپ ھەربىر تۇۋرۇكنىڭ ئارقىسىدىن چوماق ، سالغا ، قىسقا ساپلىق نەيزە ئۇچۇپ چىقىپ بىر يېرىگە تېگىدىغاندەك قىلاتتى . ئۇنىڭ چۆكۈرۈپ كىيگەن تۇلكە تۇمىقى ئارىسىدىن شۇرقىراپ مۇزدەك تەر قۇيۇلدى .

«يا پەرۋەردىگارا ، ئەيسا بەگ نېمە بولدۇڭ ، نېمە قورقۇنچ بۇ ؟ ئۆزۈمگە نومۇسۇم كېلىۋاتىدۇ . مۇشۇ ھالىمنى خەق كۆرۈپ ، ئۇلارنىڭ يا ئاللا ، بىزنىڭ بېگىمىزمۇ تايىنلىق ئىكەنغۇ دېگەن گېپىنى ئاڭلاش تۇگۇل ، مۇشۇ مەندە قاراپ ھىجايغىنىنى كۆرگۈچە ، خەنجەردە قارنىمنى يېرىپ ئۆلگىنىم خوپ ئەمەسمۇ ؟

---

① ياغاچ تارىشا — بۇرۇن ئۆتۈكنىڭ چەمگە نېپىز تىلىنغان ياغاچ قىستۇرۇلاتتى .

شىكار قىلىپ بۆرە ئارىسىدا قالغىنىمدىمۇ، ئېيىق كۆكسىدە قىلىچىم سۇنۇپ، ئېيىق تاپىنى ئاستىدا مىجىلىپ ئۆلگىلى تاس قالغان چېغىمدىمۇ، ياۋا توڭگۇزلار ئەزايىمنى قىيما-چىيما قىلىۋەتكەندىمۇ، ياۋا ئادەملەر قۇملۇقتا قوغلاپ يۈرگەندىمۇ بۇنداق قورقمىغانىدىم. ئايغىمغا باش قويىدىغان پۇقرالىرىمنىڭ سۇرى ئەجەب يامان كەلدىيا يا داد، ئات چاپارلار، مەن سىلەرنى بىلمەيتتىكەنمەن. بىر خوتۇن ئېلىپ سالغىنىمغا شۇنچىۋالا ۋەھىمە سېلىشارسەنمۇ؟ بۇ ۋەھىمە — كۆڭلۈم سېزىپ تۇرىدۇ، ئۆلۈم ۋەھىمىسى. ھېچقاچان بۇنداق ۋەھىمە يېگەن ئادەم ئەمەسمەن، يۈرىكىمنىڭ بۇنداق ئېغىپ باققىنىنى كۆرمىگەنمەن. توۋا قىلدىم، جاھاندا ئادەم سۈرىدەك يامان سۇر يوق ئىكەن، ئىشەندىم. شۇنچە قىزنىڭ ئەينىكىنى چېقىپ تېقىمىنى بويىغان، يات ئەركەكنىڭ مەيدىسىدىن بىر خوتۇننى سۇغۇرۇپ قاچقان بەگ، توقچاق جۇۋان ئۇچۇن ئۆز يۇرتۇمنىڭ پۇقراسى تىغىدا، نەپرەتلەر ئىچىدە جان بېرەرمەنمۇ؟ خۇدا مېنىڭ جېنىمنى ئاشۇ جۇۋاننىڭ چەمەكتەك ئالىقىنىغا سېلىپ قويغان ئوخشايدۇ. توۋا قىلدىم، ئىبارا خۇدايا، بىلمىدىم، ساقال ئەستاغپۇرۇللاغا[1] يەتكەندە، ئەجەب بىر ئاتەشداندا داغلىدىڭغا! قېنىم ئۇنىڭ تومۇرىدا ئېقىۋاتامدۇ، نېمە بولدى؟ نېمە بولسا بولسۇن، بەرگەن كۈنۈڭگە شۈكۈر. مۇشۇ جېنىمدا بولسىمۇ ئىشقىنىڭ راست تەمىنى تېتىتتىڭ. ئۇلۇغ پەرۋەردىگارا، بۇ ئالەمدە چىراي، قامەت، ئەقىل، ۋىجدان، پالۋانلىق، تاجۇ تەخت بېرىپ، كۆڭلىگە كىچىككىنە ئىشىق بەرمەي، بۇ ئالىمىڭدە يۈز يىل ئۆمۈر بېرىپمۇ تېرىقچىلىك ئەيش-ئىشرەت تەمى تېتىتماي، بۇ ئالەمنىڭ بارلىق چاكىنا لەززەتلىرىنى بېرىپ، لەززەتنىڭ جەۋھىرىنىڭ تەمىنى تېتىتماي، ئالتۇن تەختتە جېنىنى ئېلىپ كېتىدىغان بەندىلىرىڭ كۆرمىڭ. ماڭا ئوخشاش سېنىڭ ئېسىل شەپقىتىڭگە نائىل بولىدىغان

---

[1] ساقال ئەستاغپۇرۇللاغا — قېرىغاندا دېمەكچى.

تەلەيلىكلەر ناھايىتى كەم. مىڭ رەھمەت، يۈز مىڭ شۈكۈر، ئىشقىمنى مۇشۇ توقىچاق جۇۋاندىن ئەۋەتتىڭ، بىر جېنىم بار ئىكەن، مىڭ جېنىم بولسىمۇ سېلىپ بېرىمەن. ئاللا، بۇ تەلۋە يۈقرالىرىڭنىڭ دىلىغا ئىنساپ، نۇر بەرگىن، قاتقان ئىمانلىرىنى ئېرىتكىن! ئۇلار بۇرنىنىڭ ئۇچىنى ئەمەس، پۇتىنىڭ، قولىنىڭ ئۇچىنىمۇ، پۇتۇن ئەزايىنىمۇ كۆرسۇن. ئادەم پەقەت بۇرنى بىلەنلا ھايات كەچۈرەلمەيدۇ، ئۇنىڭغا كۆز، قۇلاق، پۇت-قول — ھەممە ئەزا كېرەك. بىر ئادەم ئات چاپار ئەيسا ئاۋىتىنىڭ قوۋمى بولالمايدۇ، ھەممە دولان قەبىلىسى يىغىلسىلا يۇرت-يۇرت بولالايدۇ. بىر ئادەمنىڭ بۇرنىلا بولۇپ باشقىسى بولمىسا··· توۋا قىلدىم خۇدايىم، كۈپۈرلۈق كەتكەن بولسام ئەپۇ قىلغايسەن.» ئەيسا بەگ سوغۇق تەردىن گەجگىسىگە مۇز چاپلاشقاندەك توڭلاپ كەتتى.

ئۇ بۇلۇڭدىكى يېڭىدىن تەييارلانغان گۈلھېپىزىخاننىڭ خاس ھۇجرىسىنىڭ ئىشىكى ئالدىغا كېلىپ توختاپ، زورلاپ قىسقا يۆتەل قىلدى: «يا پەرۋەردىگارا، قىسقا بىلىنىدىغان ئوتتۇز ئالتە تۇۋرۇكلۇك پېشايۋان ئەجەب ئۇزىراپ كەتتى-ھە!»

ئۇ ئۆيگە كىرىپلا بوسۇغىدىن ئىككى قەدەم ئىچكىرىلەپ پورەڭ گىلەم ئۈستىدە تۇرۇپ قالدى. تاشئەينەككە قاراپ ئولتۇرغان گۈلھېپىزىخاننىڭ ئەتراپىدىكى تۆت دېدەك قىز دەرھال قوللىرىنى كۆكسىگە قويۇپ تىزلاندى. گۈلھېپىزىخانمۇ، ئەيسا بەگمۇ بىر-بىرىنى ئەينەكتىن كۆردى. گۈلھېپىزىخاننىڭ ھۆسنىگە قاراپ قاپقارا شاپ بۇرۇتلىرى ئارىسىدا قانسىزلىنىپ ھىملىشىپ كەتكەن ئەيسا بەگنىڭ ئاغزى ئېچىلىپ قالدى، ئاغزى ئېچىلىشى بىلەن بىر چوغ يۈرىكىگە چاچراپ كىرىپ چاپلىشىپ قالغاندەك يۈرىكى قوزغالدى. چىرايىغا دەرھال قىزىللىق تەپتى. قىلىچىنىڭ سېپىنى تۇتقان قوللىرىنىڭ يەنە پەيلىرى تارتىلىپ ئاغرىغاندەك بولدى. گۈلھېپىزىخان دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ دېدەكلەردەك قولىنى كۆكسىگە قويۇپ تىزلاندى. شۇئان ئۇنىڭ ئۇششاق ئۆرۈلگەن،

تاپىنىغا يېقىن بوستان چاچلىرىنى زىنىنەتلىگەن كۆمۈش چاتقۇلار بىلەن تەڭگىلەر شىلدىرلاپ كۆزنى قاماشتۇرۇپ پارقىراپ كەتتى. ئۇزۇن قارا مەخمەل پەرجىسىدىن يېرىم غېرىچ چىقىپ تۇرغان ئەتلەس كۆڭلىكىنىڭ ئېتىكى پۇتىنىڭ ئۇچىنى يېپىپ تۇرغانلىقتىن، ئورنىدىن تۇرۇپ ئۆرۈلۈپ تەزىم بىلەن تىزلانغاندا دەسسىلىپ تارتىشىپ قالدى. ئۇ دېدەكلەرگە ئوخشاشلا تىزلانغان بويى بېشىنى كۆتۈرمىدى. ئەيسا بەگنىڭ تېنىگە تىترەك ئولىشىپ، سالاپىتى بۇزۇلۇپ ھودۇقۇپ كەتتى:

— سىز... سىز دېدەك ئەمەس، ئورنىڭىزدىن تۇرۇڭ.

ئەيسا بەگ دەرھال كېلىپ گۈلھېپىزخاننى يۆلىدى. ئۇنىڭ ئالمىدەك قىزىرىپ كەتكەن يۈزىگە قارىدى ۋە خېنىمنىڭ چوڭ كۆزلىرىدە لىغىرلاپ تۇرغان ياشنىڭ مەڭزىگە تۆكۈلگىنىنى كۆردى. ئەيسا بەگنىڭ غۇژژىدە ئاچچىقى تۇتتى:

— كەچكىچە تىزلىنىپ تۇرماي مەشرەپكە چىقىڭلار، بېگىم بىلەن خېنىم چىقىۋاتىدۇ دەڭلار!

— خوپ بېگىم، خېنىم.

دېدەكلەر پەم بىلەن ئورنىدىن تۇرۇشتىيۇ، تۇرۇپلا بىر-بىرىگە ھەيرانلىق بىلەن تەڭلا قارىشىۋالدى. چۈنكى، ئۇلار ئۆز بېگىنىڭ بىر كىمنى «سىز» دېگىنىنى تۇنجى قېتىم ئاڭلاشقانىدى. دېدەكلەر تەزىم بىلەن چىقىپ كېتىشتى. ئەيسا بەگ خېنىمنىڭ جىيەكلىرى سەل قىزارغان، تۆكۈلۈپ تۇرغان قارا كىرپىكلىرى ئارىسىدىكى بېغىر كۆزىگە نۆۋەت بىلەن سۆيدى. ئۇنىڭ قولىقىنىڭ تۈۋىگە پىلەك يېپىپ تۇرغان شاپ بۇرۇتى بىلەن يىرىك، قىلچاڭ كەكە ساقىلى ئارىسىدا خېنىمنىڭ نازۇك ھەم كىچىك يۈزلىرى دەريا سۈيىدە بىر چىقىپ، بىر چۆكۈۋاتقان ئالمىغا ئوخشاپ قالدى. بەگنىڭ ئاغزىغا تۇزلۇق ھەم ئىسسىق ياش تەمى كىردى، ئۇ بۇنى چۈچۈمەل سۇزمىنى شۈمىگەندەك شۈمىدى. خېنىمنىڭ ئۇ دەسلەپ سۆيگەن چاغدىكى مۇزلاپ كەتكەن مەڭزى تېۋۆلغىنىنىڭ چوغىدەك قىزىرىپ كەتتى. ئۇنىڭ تىترەپ تۇرغان ئىنچىكە بىلەكلىرى

بەگنىڭ كۆتەكتەك بوينىغا ئېسىلدى. ئۇنىڭ بەگكە بۇنداق گىرە سېلىپ چىڭ چاپلىشىشى ئىت قوغلاپ كەلگەن قىزچاقنىڭ ئانىنىڭ باغرىغا ئۆزىنى ئاتقىنىغا، ئانىنىڭ قۇچىقىدا تۇگۇلۇپ تۇرۇپ ئېسەدەپ يىغلاپ ھەممە قورقۇنچتىن مۇشۇ ئانا باغرىدىلا قۇتۇلغىلى بولىدىغىنىغا ئوخشاپ كەتتى، ئۇ يىغلاپ كەتتى. يوغان ئوغلاق ئېتىنىڭ كۆكسىگە ئېسىپ قويۇلغان نازۇك قوڭغۇراقلىق پۆپۈككە ئوخشاش خېنىم بەگنىڭ ئاتىنىڭكىدەك كۆكسىدە دىرىلدەپ تىترىدى. ئۇ بېشىنى بارغانچە بەگنىڭ مەيدىسىگە چۆكۈرۈپ ئۆكسۈدى. بېشىدىكى سۆسەر كەمچەت گىلەم ئۈستىگە چۈشۈپ كەتتى. بەگ يوغان تىترەپ تۇرغان لەۋلىرىنى ئۇنىڭ جىگدە يېلىمىدە سىلىق قاتۇرۇپ تارالغان چېچىنىڭ ئارىسىغا پاتۇردى. ئۇنىڭغا ئىپارنىڭ سۇس جىگدە يېلىمى ئارىلاش پۇرىقى، يەنە كەشمىر ئەترىنىڭ پۇرىقى كەلدى، خېنىم قېقىلىپ ئۆكسۈدى.

— قورقۇۋاتامسىز؟

— ...

— قورقماڭ، ئۇلار ھېچنېمە قىلىۋېتەلمەيدۇ، ئەگەر قارا سانغان بولسا جېنىمنى تىكىپ قويدۇم. ئۆلسەك بىللە ئۆلىمىز، بىر تىنىقلىق رىزقىمىز بولسا تەڭ بولىدۇ.

خېنىمدىن چىقىۋاتقان كۆيدۈرگۈچ ئىسسىق بەگنىڭ پەي-بېغىشلىرىنى يۇلغۇندەك قاتۇرۇۋەتتى، ھەممە ئەزايى كۆيۈشۈۋاتقاندەك، ئۆزى بىردە تېرىسىگە سىغمايۋاتقاندەك، بىردە بەدىنىدىكى ھەممە گۆشلىرى سۆڭەككە ئايلىنىپ كېتىۋاتقاندەك تۇيۇلۇپ كەتتى. «يا پەرۋەردىگارا، سەن نېسىپ قىلغان بۇ پەرىزاتنى بىردەممۇ قۇچىقىمدىن چىقارغۇم يوق. بىچارە تۇخۇمدىن چىقىۋاتقان تۇمۇچۇق بالىسىدەك ۋىچىلداپ تولغىنىپ، بېشىنى ھەر يانغا ئۇرۇپ ھېچ ھالى قالمايۋاتىدۇ، بولالماي يالۋۇرۇپ ياش تۆكۈپ جېنىغا ئۆلۈم تىلەۋاتىدۇ. ئىچىم ئاغرىپ، گېلىمغا قىلتىرىق سانجىلىپ قالغاندەك كۆزۈمنى چىڭ يۇمۇپ جىممىدە بولىمەن، ئۇمۇ جىمىيدۇ. ئەمما، خۇمارىم بېسىلمىغانىنىڭ

دەستىگە تۇرالماي قالىمەن ، قۇچىقىمدىن چىقارغۇم يوق… مۇشۇنداق قىينىلىپ يۈرۈپ ئۆلۈپ كەتسە قانداق قىلارمەن ، دېگەن خىيال كۆڭلۈمگە كېلىشىگە قورقىنىمدىن ھازىرلا ئۆلۈپ كېتىدىغاندەك گۈلۈم ، گۈلۈم دەپ ۋارقىراپ كېتىمەن . ئۇ ئازابتىن تولغىنىپ يۇمۇۋالغان كۆزىنى ئاچقاندا ، قارا ئۇزۇن كىرپىكلىرى ئارىسىدىن بېغىررەڭ ، شەھلا كۆزلىرىنى كۆرۈش بىلەنلا ئىزا تارتقىنىمدىن ئۇنىڭغا ئۆزۈمنى تاشلاپ يىغلاپ كېتىمەن . شۈكۈر ، خۇدايا ، بەرگەن نېسىۋەڭگە مىڭ قەتلە شۈكۈر . »

— بولدى يىغلىماڭ ، خەق بىزنى ساقلاپ قالدى .

بەگ خېنىمنىڭ يۇمشاق بىلەكلىرىنى بويىنىدىن ئاستا ئېلىپ ، ئالتۇن بىلەزۈك سالغان ئوڭ بىلىكى بىلەن زۇمرەت قاشتېشى سالغان سول بىلىكىنى نۆۋەت بىلەن سۆيۈپ قويىدى ، ئاندىن يەردىكى سۆسەر كەمچەتنى ئېلىپ توپىسى بولمىسىمۇ پۇۋلەپ ، تۇمشۇقىغا ئەكېلىپ چوڭقۇر پۇراپ بېشىغا كىيدۈرمەكچى بولۇۋىدى ، خېنىم ئۇنىڭ قولىدىن ئېلىپ ئۆزى كىيدى . ئۇنىڭ مەخمەل پەرىجىسىنىڭ چوڭ كۈمۈش تەڭگە تۈگمىلىرى پۈتۈنلەي ئېچىلىپ ، ھەتتا ئىچىدىكى كەڭ ئەتلەس كۆڭلىكىمۇ تۈرۈلۈپ كارنىيىغا كېلىپ قالغانىدى . خېنىم بەگدىن يىراقلىشىشى بىلەن تامدىكى چوڭ تاشئەينەكتىن ئۇنىڭ تولغان كۆكسى بىلەن ئاق سۈزۈك بەدىنىدىكى ئورنىدىن سەل پەسلەپ كەتكەن قىزىل تاۋار تامبىلىنىڭ بەللىكلىرى كۆرۈنۈپ قالدى . خېنىم مەرۋايىت ئاسقان ئۇزۇن ، ئاق بويىنىغىچە قىزىرىپ ، ھازىرلا ئېقىپ چۈشۈپ كېتىدىغاندەك تۇرغان كىچىك ، قىزىل لېۋىنى چىشلەپ يەرگە قارىۋېلىپ كۆڭلەك پەرچىلىرىنى تۈزىدى ، چۇۋۇلغان چېچىغا يېپىشىپ قالغان چوڭ ئالتۇن زىرىسىنى تۈزەشتۈردى . بەگمۇ خېنىمنىڭ يېنىدا تۇرۇپ تاشئەينەككە قاراپ ئۆزىنى ئوڭشىۋالدى .

— گۈلۈم ، كەلگەندىن تارتىپ كۆزىڭىزدىن ياش قۇرۇمايدۇ ، بۇ يەر دىلىڭىزغا سىغمىدىمۇ؟

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com